

JOAQUIM MIR A MOLLET

Jaume Boix

Veritablement, els molletans podem sentir-nos orgullosos d'haver tingut l'honor de tenir entre nosaltres un dels millors pintors de tots els temps. La seva pintura, impressionista per excel·lència, de seguida va traspasar les fronteres de Catalunya, aconseguí la Medalla d'Honor a Madrid l'any 1930 i, poc a poc, ha estat reconegut mundialment. No precisament perquè fos un artista que es promocionés de cara a l'estranger, com era costum en aquella època. Era un pintor d'aquí, de casa nostra, mediterrani, apassionat amb el color. Davant d'una tela es transformava en un guerriller: la paleta era l'escut, i el pinzell l'espasa. Esdevenia magistralment genial. Cada «taca» que imposava, sortia la llum, plasmava el dibuix, era un geni!!!

Quan no pintava, pensava en el color i, quan ho feia, s'enfadava mentre no aconseguia el que tenia dintre seu. Una mica era un «nen gran», tot d'una peça! Es trobava molt bé entre la gent de pagesia, era el seu terreny. Era un home senzill, però un gegant de la pintura.

Quan em demanaren que fes aquest article, vaig veure molt clar que no es tractava pas de fer una biografia d'aquest pintor, (això ja està molt ben fet per l'Enric Jardí i en Josep Plà.) Sinó de donar una breu pinzellada de la seva estada entre els molletans. Tinc la sort que els meus avis i el meu pare varen ser veïns seus, davant per davant. Això va comportar conèixer moltes anècdotes, junt amb molts vilatans del poble de Mollet que, encara que ja havia començat a ser un centre fabril, majoritàriament estava dominat per la pagesia de professió i, per aquest fet, en Joaquim Mir s'hi sentia molt bé. Abans de passar a relatar-vos fets i anècdotes de la seva residència a Mollet,

Un dels darrers retrats
de Joaquim Mir.

faig un recull de dates, per tal que sapiguem exactament l'època que el tinguerem entre nosaltres.

* * *

6-1-1873. Neix al Carrer de la Ciutat nº 7 (tocant a la plaça de Sant Jaume) de Barcelona. Gairebé cada diumenge i dies de festa surt a pintar als afores de Barcelona, junt amb amics (pintors tots ells) com Sunyer, Riera, Nonell, Canals, Pichot. Aviat varen ser coneguts com «La Colla del Safrà» (per la quantitat de grocs, ocres i cadmis que posaven als seus quadres). Això passava per l'any 1894.

Cap el 1897 demanà permís a l'arquitecte Gaudí per poder pintar, ell sol, dins el recinte de les obres de la Sagrada Família; li fou concedit i, d'aquella època, sortí una obra molt ambientada i genial «La Catedral dels Pobres».

Als voltants de 1901 es traslladà a Mallorca. Una gran època pictòrica, de la qual esdevingueren fets de diferent signe. D'una banda, i, juntament amb el polifacètic i també pintor Santiago Russinyol, varen viure uns dies de frenètica activitat pictòrica i vivències interessants per molts racons de l'illa. En Mir estava sobreexcitat, amb tant de color, i sota un sol de justícia: pintava i pintava i ho feia fins i tot lligat als penya-segats del Torrent de Pareis, fins que un dia esdevingué el tràgic accident. Caigué roques avall i el varen trobar en un estat lamentable. Se li desarrollà una depressió, que es va complicar.

El van haver d'ingressar a l'Institut Pere Mata de Reus, el dia 11-1-1905. Malgrat que millorà ràpidament es quedà en un punt que, encara que no deixà de pintar del tot, no va poder obtenir l'alta fins el 28-10-1906.

Després, amb la seva mare i la seva germana Pilar, s'instal·laren a L'Aleixar. En aquesta època pintà obres veritablement interessants. Després de la fantasia grandiloqüent de l'època de Mallorca, tornà a la calma bonica de les terres de Tarragona.

Al 1910 fa una breu estada a Montserrat. Torna a volar la fantasia, pensa tornar-hi i que serà per més temporada (així ho promet als monjos Benedictins).

1913, MOLLET. S'hi trasllada amb la família, ja que hi viu la seva germana Joana, casada amb el que era llavors el Menescal del poble (veterinari). Hi va viure molta temporada, ja que la seva obra «Aigües de Mogoda» data del 1917. Això sí, es va desplaçar contínuament per tots els indrets. A part de moltes masies de Mollet i la Mogoda, li són conegudes moltes obres de Caldes de Montbui i Montornès. Una de Mollet, «*Carrer de la Ganiveta*», està datada del 1919.

17-8-1921. Es casa a Vilanova i la Geltrú amb Maria Estalella. Viu en una casa (encara avui existent) amb un bon jardí, on li agradava de tenir-hi ocells exòtics, i on hi fa moltes sessions de pintura. (Abans d'afincar-se a aquesta casa, van viure els primers mesos a Caldes de Montbui).

Sovinteja moltes exposicions a Barcelona, a les principals sales d'art. La seva pintura es va cotitzant cada dia més (en aquestes dates ja cobra des de 1000 a 4000 pts. l'obra) i això fa que la seva posició econòmica vagi pujant cada dia més, cosa que li permet aviat tenir un cotxe amb el seu «Chofeur» (en Vicens). Això sí, sempre que es trasllada a Barcelona ho fa per l'interior, mai per les Costes del Garraf, ja que del seu accident a Mallorca li restà un vèrtigen impressionant.

1929. Pinta molts paisatges de L'Alforja, Miravet, Maspujols, molts llocs del Camp de Tarragona.

1930. Aconsegueix el que feia molt de temps anhelava: la Medalla D'Honor a Madrid.

1931. Llarga estada a Montserrat fent obres meravelloses. Els monjos benedictins aprecien la seva personalitat i el tenen com un familiar.

1934. Andorra

1935. Costa Brava

1936. Esclata la Guerra Civil. Quasi no es mou de Vilanova, on quedà bloquejat. La impossibilitat de sortir a les seves campanyes esti-

vals. excità la seva natural incontinència verbal. Les seves reaccions abruptes estigueren a punt de produir-li, a ell i als seus familiars, seriosos contratemps. Acabada la guerra la seva salut havia empitjorat molt, però, tot i així, va voler fer una campanya al Montseny. S'instal·là a Gualba i, als pocs dies, es trobà tan malament que l'ingressaren a Barcelona on fou operat d'un ronyó.

1940. Morí a casa de la seva germana, al Carrer Gran de Gràcia nº 117, a Barcelona. Fou enterrat a Vilanova i la Geltrú. Era el 27 d'Abril, dia de la Verge de Montserrat.

* * *

Les seves obres es poden contemplar en els següents museus:

MUSEU DE MONTSERRAT (llegat Sala Ardiz)

MUSEU D'ART CONTEMPORANI MADRID

MUSEU DEL PRADO, MADRID

MUSEU D'ART MODERN, BARCELONA

MUSEU VICTOR BALAGUER, VILANOVA I LA GELTRÚ

MUSEU CASTELL DE LA GELTRÚ, VILANOVA I LA GELTRÚ

MUSEU DEL SEGLE XIX, MADRID

Hem fet una breu pinzellada del seu «curriculum». Ara, retornarem a *l'any 1913*.

Viu amb la seva mare i germana a L'Aleixar. A Mollet té la seva germana gran, casada amb al Sr. Danés, que es el menescal de Mollet (veterinari). El matrimoni té un fill i els agradaria molt que en Joaquim fos el padrí. A la mare del pintor encara més, ja que així podria estar a prop de Barcelona d'on ella és filla. En un principi costa una mica convèncer en Joaquim, ja que ell està molt arrelat al Camp Tarragoní. La mare el convenc (les mares ho poden tot!), arribaren a Mollet i s'instal·laren al carrer Berenguer III nº 120, la casa de la seva germana Joana. Aquesta casa està exactament com estava llavors (La torre de cal Creus). No li costà gens de conèixer tots els racons més pictòrics de Mollet i voltants. Era en aquell temps l'època daurada de la finca de «La Mogoda», propietat dels comtes de Güell, dels que n'era l'administrador el pare del per tots conegut doctor D. Jaume Vilaseca, amb el qual havíem passat moltes estones parlant d'anècdotes i aspectes del caràcter del pintor.

El Dr. Vilaseca, en aquell temps, era un vailet que tot el dia estava ficat dins la finca i, quan en Joaquim Mir es presentà a pintar en aquell indret, no li costà gens de franquejar-se amb el pintor. En Mir

era un home senzill, afable, entre «nen gran» i «murri», i no li importava gaire fer alguna «pallassada» amb la gent amb qui es trobava bé. Aviat ajudà a portar tots els estris del pintor. En Mir, quan pintava, deixava un rastre endimoniat de pinzells, tubs, apunts, etc., però en Vilaseca ho recollia tot de bona gana. Un dia varen coincidir amb Santiago Russinyol (que era un home molt polít: quan acabava de pintar, ho deixava tot en ordre, pinzells nets... tot al seu lloc). Quan es va acabar la sessió pictòrica, li digué: *Quimet, perquè deixes tant rastre de coloraines per tot arreu?*

En Mir li respongué en to amable: *PINTORET!!!*

Moltes obres foren d'aquests dies: «Les aigües de Mogoda», «L'alzina i la vaca» «L'alzina», «Jardins» de Mollet i de Sta. Perpetua, «El Sortidor», «El carrer de la ganiveta» són les més conegudes. Veritablement és una època de plena producció pictòrica, interessantíssima i plena de maduresa.

* * *

Un dia el meu avi estava lligant mongeteres a l'hort que tenia al costat de la casa que s'esqueia davant mateix de la casa d'en Mir. Al cap d'una estoneta sortí el pintor i li digué: *Jaume, no et fa res que prengui un apunt?... I ara!!, fes, fes.* Entrà a cercar els «patracols» i va estar una bona estona pintant... En acabar li digué: *Jaume, per cinquanta pessetes...teu!*. El meu avi ho pensà una mica i li contestà: *«Saps... ja tenim un calendari molt maco penjat a la cuina, mercès!»*

En aquells temps, a Mollet, no hi havia gaires coneixements de les arts.

En la meva joventut jo havia sentit parlar molt d'aquell veí pintor. Recordo que un dia vaig preguntar al meu avi: *Què pintava?* ell em contestà: *Feia unes «taques» i unes pinzellades estranyes. Es veu que als que hi entenen, els agrada.»*

En Pere Soler, aquarel·lista que tots coneixem per «en Peret Soler», m'ha contat també moltes anècdotes, una d'elles molt simpàtica: Un dia en Mir estava pintant en un indret de «Can Pantiquet». Un pagès que passava per allà es va quedar davant del quadre molta estona i, bo i gratant-se el clatell, deia: *Bé...Bé, sembla que serà maco!* El pintor li digué, si encara el vol veure més maco faci una cosa: *Posi's d'esquena, ajupis, i miri'l per entre les cames* Així ho va fer, i tot seriós digué: *Sí, sí es veritat... es veu més maco!*

Un dia tota la família va anar convidada a una masia de Mollet, els habitants de la qual estaven agraïts pels serveis del menescal Sr. Danés. Es va servir un àpat abundant i de qualitat i finalment vingué

la sobretaula. En Mir va dir que ja tornava de seguida (ell sempre portava una capseta, amb un bloc, tubs, llapis, pastells. etc.). Passà molta estona i no apareixia. Sortiren i, donant voltes, el trobaren a la fi pintant uns arbres, amb posta de sol. La seva mare, preocupada li digué: *Quimet!! Com t'has deixat el trajo! i és el de les festes!*

Quan pintava s'oblidava de tot.

Mentre la família es va estar a Mollet, ell va seguir tots els paratges del voltant. Ja de jove tenia estat a Montornès, on hi tenien familiars i on hi va passar temporades, mentre tenia la família a Mollet. Consta que també hi va ésser molt popular. Tal com ja hem dit, es casà el 17-8-21 amb Maria Estalella. Visqué uns mesos a Caldes de Montbui i després residí definitivament a Vilanova i la Geltrú (on és enterrat). En la seva agonia digué que volia ser enterrat sota un arbre, on hi anessin a cantar els ocells. Així ho diu Josep Plà, en la seva biografia.

Si visiteu el cementiri de Vilanova, veureu la seva tomba sota un gran arbre, on hi canten els ocells.

Jo, fa uns anys, el vaig visitar... i vaig pensar que, potser, un ocell d'aquells també un dia havia volat per Mollet.